

Peregrijn

p e r i o d i e k

Nr. 10

najaar 2010

Vogelwerkgroep Midden-Brabant heeft als doelstelling de in het wild levende vogels te bestuderen en deze vogels met hun leefgebieden te beschermen. De vereniging streeft deze doelen na door:

- vogelstudie/vogelonderzoek
- vogelbescherming
- natuurbeheer/natuurbescherming
- voorlichting/educatie

Eindredactie:
Jan van Rijsewijk
Kloosterstraat 54
5175BJ Loon op Zand
0416361503
jmvanrijsewijk@home.nl

Redactieraad:
Victor Retel Helmrich
Wiel Poelmans
Nico Hilgers

indit10eNUMMER

- **uitzetverslagsteenuilen**_{anitavandooren}
in 2009 kregen we de kans om in samenwerking met vogelasiel Someren één steenuiltje uit te zetten.....
- **de grauwe klauwier**_{wielpoelmans}
het lijkt dat de soort ook in Noord-Brabant weer langzaam vaste voet aan de grond krijgt.....
- **column**_{aadvangelswijk}
we gaan roerige tijden tegemoet....
- **steljevoor?**_{loekhilgers}
er wordt in toenemende mate gevogeld, ook in onze regio, maar het concept van een vogelwerkgroep, zoals wij die al jaren draaiende houden, lijkt bij een jongere generatie niet echt aan te spreken.....
- **gierzwaluwvondelingen**_{hannienilsen}
het kostte veel tijd maar het was tegelijkertijd fascinerend om deze vogels van dichtbij mee te maken....
- **2jubilarissen**
beiden hebben zich op uitzonderlijke wijze verdienstelijk gemaakt voor de natuurbescherming in Noord-Brabant....
- **eksternestentellingingoirle**_{victorretelhelmrich}
wat ook opvalt is dat de meeste nesten zich aan de randen van bebouwing en open terreinen bevinden....

Veel leesplezier! Dank aan iedereen die hier aan heeft bijgedragen.

Boomklever *Sitta europaea*

Alsof er geen zwaartekracht bestaat lopen boomklevers moeiteloos omhoog en omlaag langs de bast. In oudere bomen is het goed klimmen en eten. Het voedsel bestaat voornamelijk uit insecten die de vogel zoekt door met de snavel in de boombast te hakken. Vooral eik, beuk en grove den zijn favoriet. De laatste twee leveren bovendien lekkere zaadjes.

De vogel breekt noten soms open door ze in een spleet te klemmen en er met de snavel op te hakken. In het najaar legt de boomklever een ruime wintervoorraad van zaden en noten aan.

Boomklevers broeden in boomholten, maar schuwen een nestkast evenmin. De nestopening wordt door de vogels zelf tot de juiste diameter dichtgemetseld. Zo weren ze ongewenste bezoekers en voorkomen ze dat een spreuw hun nestholte kraakt.

Voorzitter	Wiel Poelmans
Secretaris	Peter van Gestel
Penningmeester	Gerard van de Kaa
Bestuurslid	Marcel Morel
Bestuurslid	Hans van der Haring

Contributie

Gewone leden	€ 25,- per jaar
Huisgenoot leden	€ 12,50 per jaar
Leden tot 25 jaar	€ 12.50 per jaar
Gironummer	3531190
Kamer v. Koophandelnr.	V.259.382

Inventarisaties/tellingen:

Steenuil	Jan van Rijsewijk
Gierzwaluw	Gerard van de Kaa
Roek	Peer Busink
Huiszwaluw	Peter van Gestel
Geelgors	Peer Busink
Grote gele kwikstaart	Arno Braam
Weidevogels	Peer Busink
Roofvogels	Peer Busink
Scholekster	Peter van Gestel
Ransuiltelling	Patrick Martens

Contactpersonen:

Habitatzaken	Vacant
Excursies	Jacques van Meer
Waarnemingsarchief	Eric van Gemert
Vogeltrekpost	Eric van Gemert

Stichting Beheer Kleine Landschapselementen Midden-Brabant	Dolf Gijtenbeek
Tentoonstellingscie/Bar	Nico Hilgers
Vogelcursus	Wiel Poelmans
Peregrijn	Jan van Rijsewijk
Peregrijn druk	Gerard van de Kaa

Webmaster

www.vwgmiddenbrabant.nl

Peter van Gestel

afspelenvangeluiden

NUTTIG OF NIET DOEN?

Jan van Rijsewijk

Tegenwoordig is het erg makkelijk om van internet vogelgeluiden op te nemen. Verscheidene vogelsoorten kunnen er toe worden aangezet om op geluid te reageren wat niet door een van hun soortgenoten wordt voortgebracht maar wat komt uit een luidspreker van een cd-speler of mp3-speler. Er zijn 2 manieren om een inventarisatie te doen; zonder- en met gebruik van het afspelen van geluid. Toegegeven; de methode met geluid werkt sneller en zeker als je niet meer kans ziet dan enkele malen een gebied te bezoeken heb je meer kans van slagen dan zonder geluid.

Op de werkelijk prachtige site van www.hanbouwmeester.nl vind je een Mp3 speaker die zeer geschikt is in het veld. Uitdrukkelijk wordt er bij vermeld voorzichtig met het gebruik van geluid om te gaan vooral in het vogelbroedseizoen. Dit om de rust van de dieren niet te verstoren. Bij aanschaf van het apparaat worden daar afspraken over gemaakt.

Een aantal vogelsoorten waar in ons wekgebied een lokgeluid bij gebruikt wordt:

- **De middelste bonte specht.**

Het VIB (Vogels in Brabant) is, samen met andere regio's in Nederland, in 2009 gestart met een gecoördineerde inventarisatie van de Middelste Bonte Specht in Brabant (en daarbuiten). *"Het gebruik van geluid bij het inventariseren van vogels is niet geheel onomstreden. De reactie van de verschillende individuen is zeer wisselend en het is onduidelijk of deze "tijdelijk stress" niet tot problemen bij de paarvorming leidt. Wel is bij allerlei*

onderzoeken vast komen te staan dat bij diverse soorten het gebruik van soorteigen geluid de trefkans beduidend verhoogt", aldus Ruud van Dongen.

- **De steenuil**

Al een aantal jaren wordt er elk voorjaar geïnventariseerd op de steenuil in ons werkgebied. Men laat dan op geschikte plaatsen, liefst waar nog geen steenuilen gesignaleerd zijn, de territoriumroep van het mannetje horen. Zodra er een reactie komt van een 'mannetje in het veld' stopt men met afspelen. Hier geldt de regel dat het geluid tot een minimum beperkt wordt. Er wordt na het afspelen vijf minuten gewacht op een reactie. Soms duurt het nl. even voor er eentje durft te reageren.

- **De gierzwaluw.**

Gierzwaluwbescherming Nederland promoot het gebruik van geluid om de vogels naar plaatsen te doen bewegen waar bv. nestkasten zijn geplaatst. Op het internet vind je een handleiding hoe met het geluid om te gaan: *"Als u gierzwaluwdakpannen of gierzwaluwnestkasten geplaatst heeft in een buurt waar nog geen gierzwaluwen broeden, is het een goed idee om gierzwaluwgeluiden af te spelen om de aandacht van de vogels te trekken. Als het goed weer is speelt u het geluid dagelijks af, met tussenpozen, tussen 08.00 en 12.00 uur, maar ook 's avonds of op andere momenten als er gierzwaluwen in de buurt zijn. Als u merkt dat de gierzwaluwen geregeld de kasten of dakpannen in- en uitvliegen, kunt u de geluiden stoppen. Blijven ze daarna terugkomen op die plek dan heeft u waarschijnlijk het jaar daarop broedende gierzwaluwen".*

- **De nachtzwaluw en bosuil**

Voor beide soorten geldt ook hier de regel dat je hier zeer voorzichtig mee moet zijn. Het afgespeelde geluid is voor de vogels alleen maar een indringer die moet verjaagd worden. Indien je het geluid te lang afspeelt, loop je het risico dat de 'indringer' te sterk wordt geacht en dat de vogel zelf uit het gebied verdwijnt. Dat is wel het laatste wat zou mogen gebeuren, uiteraard!

brabantse LEGPENNING

Een trotse Gerard: "Beschermer van het jaar 2010".

Op 19 mei j.l is de **Brabantse legpenning** in brons uitgereikt aan **Gerard van der Kaa**. De penning wordt toegekend aan personen die zich op uitzonderlijke wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor de natuurbescherming in Noord-Brabant. Opmerkelijk is dat de 1e penning uitgereikt werd in 1994 aan Dolf Gijtenbeek bij zijn afscheid als directeur van Brabants Landschap. Dolf is ook al jaren een actief lid binnen onze club.

Motivatie van de commissie

Vele jaren was Gerard hét gezicht van de kerkuilenbescherming in onze provincie. Toen in 2003 gestart werd met het opzetten van een netwerk voor de vrijwillige uilenbescherming in Brabant, was Gerard betrokken bij de organisatie. Hij heeft zich vanaf het begin enorm laten zien waar het ging om voorlichting, begeleiding, plaatsen van nestkasten, inventarisaties en verzamelen van broedgegevens. Deze laatste klus was jaarlijks een enorm monnikenwerk. Naast regiocoördinator kerkuil voor Midden-Brabant, is Gerard ook actief ringer. Hierdoor ringt hij al tientallen jaren jonge kerkuilen ten behoeve van onderzoek. Al dit werk heeft er in belangrijke mate aan bijgedragen dat het momenteel in Brabant zeer goed gaat met de kerkuil en dat er bovendien een sterke structuur van beschermers staat. Zijn tomeloze inzet was hierbij onmiskenbaar een stimulans voor de andere beschermers. Kortom, er is reden te over Gerard van der Kaa de titel 'beschermer van het jaar 2010' toe te kennen!

Het bestuur nodigt vrijwel elke ledenvergadering een lezinghouder uit. Dat kan iemand zijn uit eigen gelederen maar ook iemand van buitenaf met een specialisme. Hieronder de lezingen van het afgelopen half jaar.

April 2010

Henk Sierdsema: Onderzoek nachtzwaluwen in Noord-Brabant.

Henk gaf een zeer uitgebreide lezing over de nachtzwaluw. Vroeger broedde de nachtzwaluw vaak onder een vliegend, tegenwoordig veel vaker in open gebied bv midden op de hei. Populatie neemt af in het bos en neemt toe op de heide. De verspreiding in Nederland is op een klein aantal territoria in de duinen na geconcentreerd op de hogere zandgronden tussen Drenthe en Midden-Limburg met de grootste concentraties op de Veluwe, Brabantse Wal, in de Brabantse Kempen en op de Sallandse Heuvelrug. Brabant is dus een belangrijke provincie voor de nachtzwaluw. 30 % van de Nederlandse populatie broed in onze provincie. Dit komt neer op 450 – 500 broedparen. Aantal territoria Loonse en Drunense duinen in 2009 bedroeg 43! Op de Kampina neemt de nachtzwaluw in tegenstelling tot andere geschikte biotopen niet toe. Oorzaak hoge begrazingsdruk. Gebleken is dat begrazing goed is maar met lage druk.

Al met al een interessante lezing. Vragen zoals: Hoe groot is het gebied dat Nachtzwaluwen bestrijken? Welke terreintypen bezoeken ze 's nachts en overdag? Waar zoeken ze voedsel? Hoe groot is hun zangterritorium? werden vakkundig door Henk beantwoord.

Mei 2010

Jan van Rijsewijk: Vogelquiz “Zomervogels”.

Niet elke maand is er een lezinghouder. In dat geval wordt Jan van Rijsewijk gevraagd om een vogelkwis te presenteren. Door middel van een powerpointpresentatie moesten deze keer 25 vogelsoorten geraden worden die alleen in de zomer in Nederland voorkomen! De ene keer kreeg je alleen het geluid te horen, de andere keer een plaatje en/of tekst. Het blijkt dan toch elke keer hoe moeilijk het is een vogelsoort te raden. Belangrijke oorzaak hiervan is dat je je binnenshuis bevindt en niet in de natuurlijke omgeving waar die ene vogelsoort kan voorkomen. Een opmerking van iemand: “Goed dat je geheugen weer eens wordt opgefrist.”, bewijst het nut ervan.

Juni 2010

Janmartin Rahder: “De opmars van een beekbewoner”.

En die beekbewoner is de Grote gele kwikstaart, die echter allang niet meer alleen bij snelstromend en schoon water voorkomt. Zo bleek later uit de presentatie door Janmartin Rahder, werkzaam bij de Provincie als inventariseerder.

In 1887 kwam de eerste melding van een Grote gele kwikstaart uit Den Bosch. Daarna had je gemiddeld 1x per 10 jaar een broedgeval! Pas na 2000 is er sprake van een toename. De Kempen en de Peel waren belangrijke gebieden voor Brabant. In 2009 telden men 44 territoria. In Nederland was dat 410 territoria. De Grote gele kwikstaart komt niet alleen meer voor in zijn traditionele habitat van schone snelstromende beken. Je komt hem vandaag de dag ook tegen

bij rioolwaterzuiveringen. Zo heb je rioolkwikken, kanaalkwikken, beekkwikken en zelfs erfkwikken!

In 2008 is het project "Nesthulp Grote Gele Kwikstaart" gestart. Het Brabants Landschap heeft een vergoeding beschikbaar gesteld voor vrijwilligers die een nestkast willen plaatsen in hun regio. In ieder geval moet je waarnemingen doorgeven aan www.waarneming.nl.

Arno Braam: "Broedvogels in de "grote" Geelders in 2009".

De 2^e spreker op deze avond was Arno Braam. In 2009 is een telling gehouden in de Geelders. Het afwisselende landschap van De Geelders bestaat uit hakhoutwallen, loofbos met dreven, populierenbosjes, heide, grasland en akkers. Het gebied werd grofweg onderverdeeld in naaldhout - eiken- en populierenbossen. Met 325 waarnemingen door elkaar was het in het gebied moeilijk tellen.

Een kleine opsomming; Wespandief 3p./ Houtsnippen 20p./ Havik 5p./ Bosuil 15p./ Wielewaal 9p./ Nachtegaal 8x/ Koekoek 6x/ Zwartkop-Tuinfluit 72x/ Appelvink 8x/ Goudvink 15x/ Boomklever 73x/ Grauwe vliegenvanger 8.

Opmerkelijk werd verder gevonden Geelgors 4x/ Gekr.roodstaart 1x/ Kruisbek 1x/ Mid.bonte specht 1x/ Orpheusspotvogel 1x/ Zomertortel 1x/ Zwarte specht 2x/ Ijsvogel 0x/ Wintertaling 0x.

Oktober 2010

Hugh Jansman: "Herintroductie van de otter in Nederland".

Hugh Jansman ging ons bijpraten over de herintroductie van de Otter in Nederland en de kansen voor deze soort in Noord-Brabant.

Hugh Jansman is wetenschapper bij Alterra. Hij is gespecialiseerd in populatiegenetica van (bedreigde) soorten. Recent is vastgesteld dat veel soorten in Nederland op uitsterven staan door genetische verarming van de resterende populaties. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Korhoen op de Sallandse Heuvelrug, maar ook voor kleiner spul als de sterk bedreigde Knoflookpad en planten als Wolverlei en Zwartblauwe rapunzel.

Deze avond telde ook 4 gasten van IVN Oisterwijk.

Met zijn ruim 1 meter lengte is de otter het grootste roofdier van Nederland en weegt ongeveer 10 kg. Met zijn gestroomlijnde lichaam is het dier goed aangepast aan het leven in het water. De ogen en de kleine afsluitbare oren en neusgaten liggen op één lijn bovenop de platte kop, waardoor ze boven water blijven als het dier aan het wateroppervlak zwemt. Nog steeds geliefd bij de bonthandelaren vanwege de 50.000 haren per cm²!

Het is een solitair levend dier en vooral 's nachts actief. De paring is niet seizoensgebonden. De jongen blijven 8-14 maanden bij de moeder. De meeste otters worden in het wild niet ouder dan 4 jaar. Na 2 jaren zijn ze geslachtsrijp. De nesten bestaan meestal uit 2 tot 3 jongen. Versnippering van het leefgebied, verkeer (80%), visfinken, vervuiling en bejaging zijn ook nog eens zaken die niet bevorderlijk zijn voor een gezonde populatie.

Maatregelen die genomen worden ten voordele van de otter hebben echter succes. Zo zijn er in een klein aantal waterrijke natuurgebieden, waaronder de Weerribben en de Wieden 31 otters uitgezet. Hun uitwerpselen worden achtergelaten op opvallende plaatsen. Die zijn belangrijk voor het verkrijgen van DNA.. Alle otters in Nederland staan met DNA geregistreerd in een database en zodoende kan men de soort volgen. Die methode is uiterst succesvol. Verder pleit men voor een aangepaste verkeerssnelheid in de Nationale parken.

Een interessante lezing over één van onze mooiste waterdieren van Nederland en door zijn speelse karakter een lieveling van het publiek.

Lid in de Orde van ORANJENASSAU

Bij de viering van het twintigjarige bestaan van de Vereniging Natuur en Milieu Hilvarenbeek e.o. (VNM) is **Peer Busink** koninklijk onderscheiden. Hij is benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Burgemeester Ryan Palmen speldde hem de bijbehorende versierselen op tijdens de Natuurmarkt van de VNM op 26 september 2010. Hij is niet alleen actief lid en bestuurslid van de VNM en lid van de Dienst Landelijk Gebied maar ook actief lid van onze Vogelwerkgroep Midden-Brabant. Als één van de bekendste natuurmannen van Brabant is Peer ook jarenlang voorzitter geweest van onze werkgroep.

Daarbij zette hij diverse natuurprojecten in gang, ondermeer voor gierzwaluwen, ijsvogels, steenuilen en vleermuizen. Daarnaast is hij coördinator en kartrekker van het biodiversiteitsteam van de gemeente Hilvarenbeek.

Peer krijgt door burgemeester Ryan Palmen de Koninklijke onderscheiding uitgereikt.

De in 1892 ingestelde Orde van Oranje-Nassau heeft sinds 1996 zes graden:

- 1. Ridder Grootkruis*
- 2. Grootofficier*
- 3. Commandeur*
- 4. Officier*
- 5. Ridder*
- 6. Lid*

Tot 1996 bestond de orde uit vijf graden en waren er aan de orde eremedailles (goud-zilver-brons) verbonden. Sedert de lintjesregen van 1996 bestaat de orde uit zes graden en worden de eremedailles niet meer uitgereikt. Daarvoor in de plaats kwam het 'lidmaatschap' in de Orde van Oranje-Nassau. Bijzondere verdiensten zijn weer meer een criterium geworden voor de toekenning.

gierzwaluw

VONDELINGEN

Hannie Nilsen
gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

Als gierzwaluwwerkgroep beginnen we in Oisterwijk bekend te worden en dat heeft ook tot gevolg dat er gevonden (jonge, onvolgroeide) gierzwaluwen bij ons gebracht worden. En iedere keer is het een dilemma: wat doen we ermee? Je mag gierzwaluwen niet in huis hebben, niet vervoeren en bovendien: bewijs je ze een dienst door ze in leven te houden? En is het zinvol 120 km te rijden om één gierzwaluw naar Roosendaal te brengen. Allemaal vragen waar wij nog geen antwoord op hebben. Met zorgvuldige verzorging en uitgekiend eten kun je ze wel in leven houden maar er zijn ook allerlei theorieën over opgevangen gierzwaluwen die daarna in de rui geen volwaardige slagpennen zouden ontwikkelen. Wij hebben nog geen bewijs gezien, noch voor het een noch voor het ander. Dus voorlopig proberen wij ze in leven te houden, je kunt ook bijna niet anders als je zo'n vogel in je handen krijgt.

Het kost veel tijd maar het is tegelijkertijd fascinerend om deze vogels van dichtbij mee te maken. Te merken hoe ze reageren op je stem, op het licht, te zien hoe ze groeien en hun veren ontwikkelen, je hele vinger in dat 'kleine bekje' te zien verdwijnen en te merken hoe onhandig de klauwtjes zijn om te lopen maar tegelijkertijd hoe sterk om zich vast te houden.

Het eerste jong met dons op de rug en de veren nog volop in ontwikkeling

De eerste vogel (3 weken, 18 gram) ging dezelfde dag nog dood, daarna kwamen twee vogels die iets ouder (ongeveer 4 weken) waren. Het dons was verdwenen, de veren wat verder uitgegroeid. Maar de vleugelpunten kwamen nog niet voorbij de staartpunt en is de nek was nog een kaal plekje met stekeltjes. (Via deze plek kan de oudervogel de lichaamstemperatuur reguleren). Beide vogels wogen ongeveer 34 gram, vielen de eerste dag wat af maar dat herstelde zich snel. Maar je mag ze nu eenmaal niet in huis houden dus zodra de gelegenheid zich bood zijn ook deze twee gierzwaluwen naar Roosendaal gebracht.

Deze foto's zijn van de 2^e vondeling. De vogel is duidelijk ouder: geen dons meer op de rug en de vleugelpunten reiken al tot boven de staartpunten. Mooi te zien zijn de sterke klauwtjes, de enorme bekopening (zeker in verhouding tot het kleine snaveltje) en de witte vleugelrandjes die alleen aanwezig zijn bij juvenielen. Na de eerste rui zijn de veren zwart. Opvallend is dat geen enkele van onze vondelingen een wit voorhoofd heeft. Dit is namelijk een kenmerk van alle jongen. Marjos Mourmans heeft dezelfde ervaring. Een verklaring hiervoor heb ik nog niet gevonden, mogelijk heeft dit iets te maken met het licht?? In de (donkere)broedplaatsen is zo'n grote witte vlek rond de snavel functioneel, in het daglicht is dit overbodig. Maar dit is enkel een gissing van mij.

Bij terugkomst uit Roosendaal was er een 4^e gierzwaluw uit Tilburg gebracht, waarschijnlijk nog iets ouder, want het plekje in de nek was bedekt met fijne veertjes. Deze vogel was zeer vastbesloten: hij at meelwormen en verder niets. De vleugels van dit jong groeiden als kool, binnen enkele dagen staken de punten voorbij de staartpunt, maar de twijfel of onze aanpak wel goed genoeg was bleef.

Vandaar dat we besloten hebben dit jong in een nestkast in de Joanneskerk in een nestje te plaatsen. Dankzij de camera's wisten we al dat de jongen in deze kast ongeveer even oud waren, en bovendien was er in een nestje van drie een jong doodgegaan. Ook de weersvoorspellingen waren goed, zodat het ouderpaar niet al teveel moeite zou moeten doen om ze alle 3 groot te brengen. Van eerdere ervaringen wisten we bovendien dat die kleintjes rustig bij elkaar geplaatst kunnen worden.

Via de camera hebben we gewacht tot de oudervogels de broedplaats verlieten en na een flinke klim op wiebelige, steile ladders konden we de gierzwaluw, voorzien van een merkje op voorhoofd en staart, in de kast

plaatsen. Daarna snel naar beneden, zouden de jongen elkaar accepteren en zou 'onze' vogel ook gevoerd worden?

Aankankelijk zag het er zelfs naar uit dat onze gierzwaluw een maatje te groot was voor zijn nieuwe nestgenootjes. Na 10 minuten zat hij midden in het nestje terwijl de andere twee meer naar de uitgang waren opgeschoven. Maar dat bleek tactiek want even later kwam de volwassen vogel binnen met voer, en dan biedt een plaatsje vooraan waarschijnlijk de beste kansen op eten.

Gerard en ik hebben nog wat uurtjes zitten kijken en het zag er naar uit dat het allemaal goed zou gaan. De jonge vogels accepteerden elkaar en werden alledrie van voer voorzien. Ook vertoonden ze duidelijk sociaal gedrag naar elkaar toe, tenminste zo interpreteerden wij het. Een soort liefkozend pikken en rechtstrijken van de veertjes en het dicht tegen elkaar aanzitten. Afgewisseld met iets dat op voeren leek: het ene jong spert de bek breed open, de andere jonge vogel verdwijnt met zijn hele koppie in de bek. De betekenis hiervan is ons niet duidelijk.

Wat we ook duidelijk te zien kregen was het trainen van de vleugels door de vleugels te spreiden, de staart in de lucht te steken en zich dan op te drukken. Erg leuk.

Na een kwartiertje zit onze vogel in het nestje en nog een kwartiertje later zit de ander er gezellig bij. Het verschil in wit op het voorhoofd is duidelijk te zien.

Links: een grote wirwar tijdens het voeren, in het midden een breed opengesperd bekje. Rechts: aan de rechterkant zit onze gierzwaluw met de vleugels breed en zijn staart omhoog opdrukoefeningen te doen.

Met behulp van de camera konden we de gebeurtenissen in de kast volgen, anders waren we er waarschijnlijk ook niet aan begonnen. Ons jong maakte een levendige indruk. Het was moeilijk met zekerheid te zeggen of hij gevoerd werd (of zij, bij gierzwaluwen zie je geen verschil). Je moet geluk hebben om precies op de goede tijd te kijken, tijdens het voeren is het vaak een wirwar van vleugels, poten en bekjes en meestal gebeurt het voeren net buiten het bereik van de camera maar niets wees erop dat dit niet het geval was.

Op 27 en 28 juli zijn twee juvenielen uitgevlogen, onze vondeling is nog 5 dagen langer in de kast gebleven en werd die tijd door beide oudervogels verzorgd.

Gierzwaluw of spreeuw

In de afgelopen twee jaar hebben wij als gierzwaluwwerkgroep herhaaldelijk vragen gekregen die betrekking hadden op spreeuwen in gierzwaluwkasten. Een leuk gezellig musje vinden veel mensen niet zo erg, maar een brutale spreeuw..... nee, daar hangen de mensen geen kast voor op. De creatieve oplossingen zijn gevarieerd: van bakstenen tot schuursponsje. Ook worden soms de invliegopeningen kleiner gemaakt door er een latje voor te spijkeren.

Nog niet zo lang geleden was ik op een locatie waar dit ook was gebeurd, een ruime (ronde) invliegopening was met behulp van een houten plaatje in de vorm van een halve maan, kleiner gemaakt. Er is de afgelopen jaren in deze kasten volop gebroed (de plaatjes zitten er al vele jaren) en ook dit jaar vlogen de gierzwaluwen in en uit. En te oordelen naar de sporen zijn er ook een aantal geslaagde broedgevallen geweest.

In één kast echter vonden we een koppeltje dode gierzwaluwen met twee eitjes. De ene gierzwaluw lag dood in de kast, de andere zat vast in de invliegopening en heeft zich ondanks verwoede pogingen niet los kunnen maken waarna beiden doodgehongerd zijn.

We kunnen er wel over speculeren wat er precies gebeurd is maar dat is toch niet te achterhalen. Het belangrijkste is dat dit niet opnieuw gebeurt. Dus zorg ervoor dat de invliegopening ruim genoeg is, zeker als het in- en uitvliegen onder een vreemde hoek plaats moet vinden, maak eventuele plaatjes zeer zorgvuldig vast en controleer dit ieder jaar en houd, indien mogelijk, ook de invliegopening in de gaten tijdens het broedseizoen. Beter een gezond koppeltje kwetterende spreeuwen dan een paartje gierzwaluwen op deze manier te moeten vinden.

We hebben er wat geduld voor moeten opbrengen maar uiteindelijk is Peter van Gestel er in geslaagd een nieuwe website voor onze club te maken.

Een begin is in ieder geval gemaakt. Er zitten nog enkele technische foutjes in en aan teksten en verslagen moet nog veel bijgewerkt worden.

Als je de pagina opent wordt je verwelkomd met foto's van het Koetshuis samen met enkele vogelsoorten. Vanuit deze homepagina kun je naar onderwerpen klikken zoals inventarisaties, tellingen, vogelbescherming, natuurbeheer, voorlichting en educatie.

Ook wordt er veel aandacht besteed aan de activiteiten van de leden. Onderwerpen als veldwerk, voor- en najaarsfenologie, vogelcursus, landschapsbeheer en ledenvergadering komen aan de orde. Kortom een knap staaltje werk!

uitdekrant

VANMIDDENBRABANT

natuur-habitat-envogelzakeninhetkort

April

Werk bij Den Opslag in Haghorst ligt stil.

Natuurgebied Den Opslag bij Haghorst is tot eind juni verboden terrein voor aannemerscombinatie Oldenkamp-Van der Zanden-Oosterhuis. Wil de Laat van, voorzitter van de landinrichtingscommissie De Hilver, neemt de schade zeer serieus. De commissie is de opdrachtgever van de aannemers.

Afgelopen weekeinde richtten ze ernstige schade aan in het bijzonder weidevogelgebied bij Haghorst. Met een weidesleep werden nesten en eieren vernield. Vogels verdwenen. Reden voor Staatsbosbeheer om aangifte te doen bij de AID. Hooguit drie weken voor het broedseizoen mocht bij Haghorst worden gewerkt. "De grond had eerder moeten worden afgegraven. Dan hadden de vogels nog een andere broedplaats kunnen kiezen" aldus de Laat.

Mei

Natuur politiek verkwanseld.

Onopgemerkt temidden van het tumult over bestuurlijke ondermijning van de politieke stoerheid tegen megastallen, heeft de Brabantse natuur twee weken geleden zwaar ingeleverd. Om te beginnen stemde een kleine meerderheid van CDA en

WD in Provinciale Staten op 3 april tegen een oppositievoorstel om voor kleine bosjes alsnog bij verordening te beschermen. Wat de ganse Brabantse natuur- en milieubeweging in al haar geledingen ook aanvoerde om deze 900 hectare natuur niet vogelvrij te verklaren, het bleek aan dovemansoren gericht. Het provinciebestuur (GS) kreeg van de gevestigde politieke orde stilzwijgende steun voor zijn argument dat de 1700 gebiedjes van minder dan 2 hectare niet interessant genoeg zijn om nog deel uit te blijven maken van de ecologische hoofdstructuur(ehs), de ruggengraat van de Brabantse natuur. De Provincie laat de bosjes daarmee over aan de grillen van gemeenten en dan weten we doorgaans wel hoe laat het is. De al jarenlang sluipende sloop van het Brabantse coulisselandschap krijgt weer een nieuwe impuls. Terwijl GS nota bene erkent dat de 1700 bosjes zijn afgeserveerd op basis van eendoor tijdgebrek beperkt onderzoek. Mochten daar toch nog waardevolle soorten van één of andere statuur opduiken, dan kunnen de bosjes volgens GS alsnog worden beschermd. Maar alléén als lokale natuurvorsers, die de zeldzame beestjes en plantjes eerst zelf moeten ontdekken, daarom vragen. Want de provincie ziet dat

niet meer als haar taak. Zo wordt het hapsnapbeleid met de bosjes al manifester, ook bij toekenning van subsidies voor beheer en onderhoud. Nog slechts te volgen door insiders die toch al heersen in het groene territoir.

Ongekwantificeerde aantallen bosjes en ook grotere gebieden zijn in de aanloop naar 23 april ten provinciehuize op- en afgevoerd van de kaart waarop de ehs vastligt en die bepaalt welke natuur nog wordt beschermd. Vele ambtelijke onnauwkeurigheden zijn rechtgezet, maar wie weet of de digitale aanduidingen kloppen mag het zeggen. Eén ding is wel duidelijk: de natuur levert fors in. De 900 hectare aan geschrapte bosjes valt in het niet bij de naar schatting 70.000 hectare landbouwgrond met (potentiële) natuurwaarden die ook van de kaart zijn gehaald en dus door gemeenten niet meer hoeven worden beschermd. Het verlies wordt nóg erger als ook de beschermde natuur binnen de militaire oefenterreinen op last van Den Haag van de kaart verdwijnt. Desondanks beweerde gedeputeerde Van Heugten dat de hoeveelheid natuur in Brabant met 500 hectare toeneemt. Hij weersprak daarmee de Brabantse Milieufederatie (BMF) die 10 procent inkrimping becijferde.

Provinciale Staten lieten het er niet alleen bij zitten maar deden er nog een schepje afbraak bovenop. Schade aan nog wél beschermde natuur mag van nu af aan ook worden gecompenseerd binnen de ecologische hoofdstructuur, die daarmee verder krimpt. Goed voor de boeren die geen grond voor natuurontwikkeling willen afstaan. Het CDA kreeg voor deze agrarische vriendendienst niet alleen de VVD, maar warempel ook de PvdA mee. En nóg was de koek niet op. De drie coalitiepartijen besloten het MOB-complex in Tilburg, waar geen shopping mall maar iets anders stedelijks moet komen, aan de natuur te onttrekken, hoewel de aanleg van nieuwe (compensatie)natuur nog niet is geregeld. Bij motie werd ook Moorwijk in Boxtel, een door onbarmhartige projectontwikkeling onttakeld landgoed, ecologisch uitgewist. Nooit tevoren is in Brabant op één middag zo veel natuur politiek verkwanseld.

Mei

Opnieuw verkoop van stukjes natuur

De provincie gaat opnieuw stukjes natuurground verkopen aan particulieren. Wegens grote belangstelling voor 64 gebiedjes van in totaal 75ha die inmiddels aan de man zijn gebracht, wordt binnenkort 120 ha in de verkoop gedaan. Onno Hoes ziet deze verkopen als een stapje op weg naar de 5000 ha natuur die de provincie door particulieren wil laten beheren. “Particulier natuurbeheer zit niet in de Brabantse genen. Dat vergt een cultuuromslag”.

Mei

Havikken vergiftigd in Baarle-Nasau

Boswachters van Staatbosbeheer hebben in de bossen vlakbij de Castelse Heide drie dode havikken gevonden. Het gaat om een vrouwtje, dat nog eieren in de buik had, en twee mannetjes. De beschermende vogels zijn zeer waarschijnlijk vergiftigd door illegale fazantenjagers. Het regionaal milieuteam van de politie Midden- en West-Brabant werd direct ingeschakeld om ter plaats onderzoek te doen. De vogels zijn vermoedelijk gestorven door het eten van een vergiftigde duif. De politie neemt de zaak zeer hoog op. “Een laffe streek”, aldus onderzoeker Leo Verpaalen. “Dit is een ernstig geval van roofvogelvervolging. Op roofvogelvervolging staat een gevangenisstraf van maximaal zes jaar”.

Mei

Spaar de vogelbescherming

Directeur Jan Baan van Brabants Landschap vindt dat de provincie niet moet bezuinigen op haar subsidie aan vogelbescherming. “Voor een besparing van slechts enkele tienduizenden euro’s per jaar vernielen zij een jarenlang opgebouwd netwerk van vele honderden vrijwilligers die er met elkaar voor zorgen dat bedreigde vogelsoorten voor uitsterven worden behoed. Nergens in Nederland zijn zoveel vrijwilligers bezig met bescherming van uilen en weidevogels. Dat heeft een geweldige uitstraling. Deze liefhebbers zijn de ogen en oren in het veld. Allerlei instanties van natuuronderzoek doen een

beroep op hen. Dat past ook in de sociaal-culturele traditie van de Brabantse saamhorigheid. Dat moet de provincie blijven koesteren,” aldus Baan.

Mei

Goirlese gronden van grijs naar groen

Het is een team met een wonderlijke missie: “Goirle weer prijs geven aan de natuur”. Althans, daar lijkt het op door de activiteiten die de groep vrijwilligers van het biodiversiteitsteam de laatste tijd ontplooit. “De kale en grijzige vlekken in de gemeente worden “ecologische havens”, aldus voorzitter Victor Retel Helmrich. “Door de gewassen die we er planten en zaaien krijgt de grond meer zuurstof en wordt een microklimaat voor organismen geschapen. Als de gewassen er straks staan komen er insecten op af en die trekken weer vogels aan”.

Hun eigenlijke missie is breed, laat Victor weten. “We proberen op lokaal niveau milieuomstandigheden te creëren waardoor zoveel mogelijk levensvormen kunnen gedijen”. Het team van rond de tien vrijwilligers bestaat inmiddels een jaar. Allemaal hebben ze een voorliefde voor het milieu en als doel een adviserende rol te vervullen, hier en daar projecten opzetten en bewustwording kweken.

Mei

Zwaluwen vallen van dak

Niet huismussen, maar ook gierzwaluwen vallen met heet weer van het dak. Althans volgens Vogelbescherming Nederland: Gierzwaluwen

broeden net als mussen onder de dakpannen. Jonge gierzwaluwen verlaten het nest als de hitte te erg wordt. Maar dan krijgen ze ook meteen geen voeding en bescherming meer van de ouders. De jonge gierzwaluw kan nog niet voor zichzelf zorgen en sterft uiteindelijk van honger en dorst.

Juli

Doorbraak in studie vogeltrek door gps-satelliet
Superkleine geo-locators zorgen voor een doorbraak in het volgen van de trek van zangvogels.

Grotere vogels als visarenden en ooievaars krijgen al langer zendertjes ingebracht waarmee ze via gps-satellieten volgbaar zijn. Zangvogels zijn daar te licht voor, ook voor de allerkleinste zenders. Maar nu zijn er apparaatjes van 2 gram, de geo-locators, die de lichtintensiteit en de tijd van de dag meten. Zenden kunnen ze (nog) niet, maar bij gevangen vogels kan worden afgelezen waar ze geweest zijn. Zo is er nu een nachtegaal gevolgd op zijn tocht van Engeland naar zijn overwinteringsgebied in Guinee-Bissau en weer terug, een reis van 9000 kilometer. Het apparaatje is zo klein als een overhemdknoopje en wordt op de veren 'geplakt'. In de toekomst zullen ook de kleine zangvogels te volgen zijn.

September

Rustzones goed voor weidevogels

De in totaal €80.000 subsidie van de provincie voor rustzones rond nesten van bedreigde soorten weidevogels heeft de afgelopen drie jaren

vruchten afgeworpen. Vooral in het land van Heusden en Altena en in Maasdonk werd hiervan geprofiteerd. Dat constateert Jochem Sloothaak van Brabants Landschap in zijn verslag van de regeling rustzones. Door stroken gras eromheen niet te maaien werden dit voorjaar 113 nesten van grutto's, wulpen en tureluurs in weilanden beschermd zodat er substansieel meer jonge weidevogels op de wereld kwamen. Boeren die samenwerkten met vrijwilligers kregen daarvoor een vergoeding. Sloothaak hoopt dat de provincie doorgaat met de regeling die een aanvulling is op het reguliere beheer waarmee wordt geprobeerd te voorkomen dat weidevogels uit Brabant verdwijnen.

September

Haghorst wint met ontwerp vogelhut

Zes meiden van basisschool St. Jozef te Haghorst hebben met hun ontwerp van een vogelkijkscherm een wedstrijd van de Dienst Landelijk Gebied gewonnen. De leerlingen ontwierpen een vogelkijkscherm met ingebouwde vogelhuisjes. De DLG hield de wedstrijd ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan. In de Hilver organiseerde ze een tekensessie voor kinderen. Het Haghorste ontwerp wordt daadwerkelijk uitgevoerd. De vogelhut komt te staan tussen Biest-Houtakker en Haghorst nabij het kruispunt van riviertje de Reusel en de Kweldijk.

Oktober

Geen geld meer voor de

natuur

Het nieuwe kabinet Rutte is twee weken na zijn installatie al keihard in aanvaring gekomen met de provincies. Staatssecretaris Bleker van Landbouw schrijft in een brief dat de provincies geen nieuwe verplichtingen op het terrein van natuur en landbouw mogen aangaan. Doen ze dat toch krijgen ze geen geld wat hun eerder is toegezegd. Men moet er voor zorgen dat in 2018 de ecologische hoofdstructuur klaar is.

De provincies zijn het daar mee oneens. Ze schrijven dat eerder aangegane juridische verplichtingen nog najlen en ertoe leiden dat er wel geld uitgegeven moet worden.

De provincie Noord-Brabant kocht de laatste jaren erg veel landbouwgrond voor natuurontwikkeling en soupeerde daarvoor al het beschikbare rijksgeld op. Om toch nog 300 hectare te kunnen kopen leent de provincie 300 miljoen euro bij het groenfonds en neemt daarmee het rijksaandeel in deze aankopen voor haar rekening. Naar dat geld kan zij fluiten.

Gedeputeerde Ruud van Heugten verklaart dat aankopen voor de robuuste ecologische verbindingzone de Beerze stil gaan vallen. "Maar wij hebben daar gelukkig de laatste jaren al veel grond aangekocht".

ezelsBRUGGETJES

Alle vogels maken geluid en op grond daarvan kun je ze meestal goed onderscheiden. Soms kost het veel tijd om de geluiden te leren kennen en te onderscheiden. Daarom zijn er ezelsbruggetjes voor sommige geluiden.

Fietspompje

De **Koolmees** heeft deze bijnaam te danken aan slechts één van z'n vele geluiden. De hele dag produceert hij een roepje dat uit twee tonen bestaat en inderdaad iets weg heeft van een slecht gesmeerde, piepende fietspomp. Wel één die in een fiks tempo op en neer bewogen wordt.

Kiezelsteentjes

In de stad, vooral op plaatsen met wat oudere gebouwen maar ook bij flats of fabrieken, kortom overal waar pseudo-rotsen voorkomen kan je aandacht getrokken worden door een opgewekt, schel getjilp, eindigend in een geknars alsof twee kiezelsteentjes tegen elkaar gewreven worden. Dit is het kenmerk van de **Zwarte Roodstaart**. Meestal is de vogel snel te vinden omdat het liedje vanaf een antenne of andere uitstekende zangplek ten gehore gebracht wordt.

Mama mama mag ik ijssssssssssss

Deze vogel is veel te vinden in open bosgebieden, houtwallenlandschappen en andere cultuurlandschappen met veel bosjes en bomen. Bovenin de top van een boom of een struik laat hij zijn karakteristieke roep horen: een aanloopje uitlopend in een slissende toon. Het ritme lijkt op het zinnetje Mama mama mag ik ijssssssssssssssssssssssss..... De beschrijving is afkomstig van Maarten 't Hart en het is de **Geelgors** die zo herkend kan worden. Beethoven-kenners horen er het begin van de Vijfde Symfonie in.

Kinderfietsje

In grote parken, in bossen, eigenlijk overal waar wat bomen staan kan dit geluid gehoord worden. Een kort roepje, wat veel weg heeft van het piepende wiel van een driewielertje. Het wordt gemaakt door de **Boomkruiper** tijdens het afzoeken van de boomstammen op zoek naar voedsel.

Pingpongballetje

In rijkere bossen vooral die met wat oudere bomen komt de **Fluiter** voor. Zittend op een tak, meestal ergens onderin, begint hij aarzelend met z'n zang. Het lied is in enkele seconden afgelopen maar wordt steeds herhaald. Het is niet melodieus maar meer een langzaam beginnend getik dat steeds sneller verloopt en eindigt in een snelle ratel. Het ritme lijkt op een pingpongballetje dat boven de grond losgelaten wordt en stuitert totdat het tot stilstand komt. Ook wordt de zang wel vergeleken met een stuitende knikker op een glazen plaat.

Drilboortje

Een wat bizarre bijnaam, zeker omdat het geen specht betreft maar de **Braamsluiper**. Deze kleine zangvogel laat z'n liedje horen vanuit dicht struikgewas. Een zacht, prevelend gekwetter, onderbroken door een veel harder, ratelend staccato tjeek, tjeek, tjeek, tjeek..... Het heeft iets weg van een drilboor of sloophamer, vandaar de bijnaam.

Elastiekje

Slechts een klein stukje van de zeer gevarieerde zang van de **Spotvogel** heeft geleid tot deze bijnaam. Tussen allerlei tonen en geluiden die dit zeer luidruchtige vogeltje produceert komen af en toe klanken voor die doen denken aan het uitrekken en vieren van een elastiekje: een soort wieoew, wieoew, meerdere malen herhaald.

Haastige merel

Iedereen kent wel de concerten van de **Merel** die heel vroeg in de ochtend of 's avonds vanaf een schoorsteen of boomtop ten gehore gebracht worden. Een goed uitgangspunt om de **Tuinfluiter** te leren kennen. Daarvan wordt gezegd dat de zang lijkt op een haastige versie van de merelzang. Diep weggedoken in struikgewas wordt onophoudelijk gezongen. Heel snel en prevelend en lang aangehouden; zonder grote uithalen. Dat laatste is meteen het verschil met de **Zwartkop** waarmee de soort snel verward kan worden. De **Zwartkop** prevelt in het begin ook snel maar heeft aan het eind meestal een paar schallende hoge tonen. Ook is het lied van de **Zwartkop** meestal kort.

Derailleurtje

Als een derailleur niet goed gesmeerd is, krijg je zo'n raar sissend piep geluid dat continu doorgaat. Dat lijkt precies op een **Europese Kanarie**.

GRAUWE KLAUWIER

lanius collurio

In 2007 heeft Hans Esselink van de Stichting Bargerveen een indrukwekkende lezing gegeven voor onze vogelwerkgroep over de teloorgang van de Grauwe klauwier in de Nederlandse duinen. Parallel daaraan liep een positieve ontwikkeling van deze prachtige soort in het Drentse Bargerveen, het eerste studiegebied van de door Hans opgerichte stichting. De zwaarste tijden lijken voor de Grauwe klauwier voorbij in Nederland. Recent neemt het aantal broedvogels in Zuid-Limburg behoorlijk toe en lijkt de soort ook in Noord-Brabant weer langzaam vaste voet aan de grond te krijgen.

Helaas is Hans in 2008 plotseling overleden. Zijn stichting zal zich echter ook in de toekomst blijven bezighouden met veldbiologisch onderzoek. Dat is van groot belang omdat de meeste Nederlandse universiteiten dit soort onderzoek hebben wegbezuinigd.

Foto:Adri de Groot

Hij heeft de gewoonte gevangen prooien als voedselvoorraad op te prikken aan doornen of prikkeldraad.

Foto:Adri de Groot

Het mannetje is gemakkelijk te herkennen aan de bruine rug en vleugels en aan de grijze kop met zwart masker.

Herkenning

Grauwe klauwieren zijn prachtige vogels. Het mannetje is gemakkelijk te herkennen aan de bruine rug en vleugels en aan de grijze kop met zwart masker. De vrouwtjes zijn wat eenvoudiger van snit met een minder opvallend koppatroon en licht grijze, geschubde borst en flanken. Ondanks het opvallende verenkleed zijn Grauwe klauwieren vaak moeilijk te vinden. Ook de zang is niet al te opvallend. De mannetjes zingen slechts kortstondig na aankomst in het broedterrein. Dan zitten ze regelmatig open en bloot in de top van een struik. De baltsroep (een nasaal wèw) is wat opvallender. Na aanvang van de nestbouw neemt de zang- en roepactiviteit flink af en leiden de vogels een relatief onopvallend bestaan in het struikgewas.

Broedterrein

Tegenwoordig broeden in Noord-Brabant de meeste Grauwe klauwieren in extensief gebruikt cultuurland met groepjes doornstruiken of hagen met doornstruiken als Sleedoorn, Braam of Meidoorn. Vroeger broedde de soort in open populieraanplanten met een ondergroei van els, meidoorn, wilg en braam. Van belang is een ruime aanwezigheid van grote insecten tijdens de hele broedcyclus.

De meeste vogels komen na half mei op de broedplaatsen aan. Vestiging kan echter tot half juni plaatsvinden.

Ontwikkelingen in Nederland en Noord-Brabant

De Grauwe klauwier was rond 1900 nog vrij talrijk in Nederland. Ze broedden vooral in kleinschalig cultuurland en in de duinen. De populatie nam daarna geleidelijk af. De soort was rond 1970-80 verdwenen uit het cultuurland. Ook in de duinen ging het mis. In 1998 broedde de laatste Grauwe klauwier op Ameland. Daarna was heel het duingebied, inclusief de waddeneilanden, verlaten. Toch verdween de soort niet uit Nederland. De soort had zich gevestigd in het Bargerveen in Zuidoost Drenthe. Na 1987 groeide het broedbestand spectaculair tot circa 150 in 2000. Door hoogveenherstel nam het aanbod van grote insecten enorm toe. Hierna namen de aantallen weer af tot circa 50 paar in 2008. Op dit moment zit de groei vooral in het zuiden. In Zuid-Limburg neemt het aantal broedvogels toe. De populatie groeide tot bijna 50 paren in 2010. Door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer ontstaat nieuw broedbiotoop. Deze toename staat niet op zich. Ook in België en Noord-Frankrijk neemt het aantal Grauwe klauwieren toe. Ook in Noord-Brabant daalde het aantal Grauwe klauwieren dramatisch. Vóór 1950 kwam de soort nog op veel plaatsen voor in het Brabantse cultuurland. Daarnaast broedde de soort in populierenaanplanten met een rijke ondergroei zoals in De Scheeken, Wijboscbroek en de Wetering

zuidelijk van Bergeyk. Tijdens de provinciale broedvogelkartering van het agrarisch gebied begin jaren tachtig werden drie broedparen gevonden. Ook in populierenopstanden broedden toen nog enkele paren. Op basis daarvan werd de stand in Noord-Brabant voor eind jaren tachtig op 6-12 paar geschat. Waarschijnlijk lag het daadwerkelijke aantal dichterbij de zes dan bij twaalf. In 1991 werden in totaal vier territoria gevonden in het zuidelijke Dommeldal en het dal van de Tongelreep. Daarna was het een tijdje stil en werden er alleen incidenteel nog paren of territoria gemeld. In 1996 broedde een paar bij Liempde en in 2002 en 2003 eveneens een paar in het gebied Hengstven bij de Loonse en Drunense Duinen. De laatste tijd lijkt ook in Noord-Brabant het tij wat te keren. In 2010 werden op meerdere plaatsen Grauwe klauwieren waargenomen. Er broedden twee paar in het oostelijk deel van het Banisveld en daarnaast waren er territoria bij

Vliegveld Welschap en in het gebied de Maashorst bij Uden.

Literatuur

- Bijlsma R., Hustings F. & Camphuysen C. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2) GMB Uitgeverij/ KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- van Dongen R., 2007. De Grauwe klauwier in Limburg heeft toekomstperspectief! Limburgse Vogels17: 19-26.
- van Dongen R., 2008. Grauwe klauwier in Limburg: een impressie van het broedseizoen 2008. Limburgse Vogels 18: 29-34.
- Mullarney K., Svensson L., Zetterström D. & Grant P. 2002. ANWB Vogelgids van Europa. ANWB BV Den Haag.
- Poelmans W. & van Diermen J. 1997. Broedvogels van Midden- en Oost-Brabant. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch

Wiel Poelmans

geheugenSTEUN

Bron: Natuurkalender

In de winter komen honderdduizenden ganzen naar Nederland om te overwinteren. Deze vogels worden wintergasten genoemd. Ganzen die in Nederland overwinteren, broeden in gebieden rond de poolcirkel. In Nederland leven ze van gras en oogstafval. Nederland is erg populair bij ganzen. Dat komt omdat het gras hier in de winter doorgroeit en er dus altijd voedsel is. In Nederland is ook veel water, waar de ganzen zich veilig terug kunnen trekken.

De kolgans

Van alle ganzen in Nederland komen kolgans (*Anser albifrons*) het meest voor. Vooral in de maanden januari en februari komen zij in grote groepen naar ons land. Deze bruine gans heeft een witte bles of kol boven zijn snavel, zwarte buikstrepen en oranje poten. De kolgans is ook te herkennen aan zijn **juichende roep**. Hij is veel in Friesland en langs de grote rivieren te vinden.

De brandgans

De brandgans (*Branta leucopsis*) is zwart-wit van kleur. De wangen zijn wit; de snavel, de poten en de hals zijn zwart. Deze gans komt veel voor in Friesland en Zeeland, in de buurt van zoet water. Trekkende brandganzen zijn te herkennen aan hun **blaffende roep**. (brandgans=blaffende roep). Ze zijn de hele winter in Nederland te zien.

De rotgans

De rotgans (*Branta bernicla*) is wat kleiner en donkerder dan andere ganzensoorten. Tijdens de trek is deze gans ook wat stiller. Rotganzen maken een laag, **grommend geluid: "rot, rot"**. Hier danken zij hun naam aan. Rotganzen zijn grijs-zwart en hebben een witte vlek in hun hals. Ze komen veel voor op de Waddeneilanden en langs de kust. Eind mei, begin juni trekken ze pas weer naar het noorden.

De grauwe gans

De grauwe gans (*Anser anser*) is een grijsbruine gans met een grote oranje snavel en roze poten. Deze ganzen zijn tijdens de vlucht te herkennen doordat ze wat groter zijn, en de voorkant van hun vleugels veel lichter is dan de achterkant. Ze maken het bekende "**gak-gak**"geluid.

Ze vliegen vaak in grote groepen en zijn erg luidruchtig. Grauwe ganzen bezoeken ons land vooral in de herfst en aan het einde van de winter.

De taigarietgans

De taigarietgans (*Anser fabalis*) lijkt erg op de toendrarietgans. Het verschil zit hem voornamelijk in de hoeveelheid oranje in de snavel van de vogel die overwegend zwart is met een oranje band. Ze maken **niet zoveel geluid en vliegen erg hoog** zodat het moeilijk is om ze herkennen. Ze vliegen vaak samen met kolganzen, die bijna altijd aan het roepen zijn.

De toendra rietgans

De toendra rietgans (*Anser serrirostris*) is iets kleiner dan de taigarietgans. Ze zijn bruin met een donkere kop en oranjezwarte snavel die korter is met minder oranje dan de taiga rietgans. Ze hebben oranje poten. Rietganzen zie je vooral in januari en februari in de veengebieden van Noord-Nederland en in de Noordoostpolder. Ook in onze omgeving komen rietganzen in kleine groepjes voor.

De kleine rietgans

Kleine rietganzen (*Anser brachyrhynchus*) zijn kleine bruine ganzen met roze poten.

Deze ganzen komen bijna alleen maar voor in Zuidwest-Friesland. Ze vliegen niet in keurige lijnen of V-vormen zoals andere ganzen, maar in grote groepen. Kleine rietganzen zijn **erg luidruchtig**.

Daarnaast zijn ze te herkennen aan de korte donkere hals en kop en een lichte borst. Ze zijn vooral in de herfst te zien in Nederland.

desteenuil

inmiddenbrabant

**Nieuws,
verslagen en
achtergronden
van de steenuil
in het
werkgebied
Midden-Brabant**

Anita van Dooren

Zomer 2009

De kans

In 2009 kregen we de kans om in samenwerking met vogelasiel Someren één steenuiltje uit te zetten. Het broedseizoen is een kwetsbare tijd voor de uilen, en in die tijd komen er regelmatig jongen bij het asiel terecht. Het asiel heeft de plicht om alle binnengekomen dieren ook weer uit te zetten zodra dit mogelijk is. Het bleef er niet bij één, uiteindelijk hebben we vorig jaar zeven steenuilen uitgezet. Het ging om jonge steenuilen die allen nog een eigen territorium moesten vinden. Omdat je niet alle uilen in je eigen werkgebied uit kunt zetten zochten we een samenwerking met andere werkgroepen. We hadden wel een aantal voorwaarden: er moest ruimte zijn om een eigen te territorium te vinden want je weet niet wat de invloed is op de bestaande territoria, de omgeving moet geschikt zijn, de locatie moet niet bedreigd zijn. Er mogen in het kader van paarvorming wel andere uilen in de omgeving zitten. De nieuwe genen die een uitzetuil meebrengt, zagen we daarbij als een voordeel. En als

laatste vonden we ook dat we de waterbakken moesten beveiligen. Je hebt niet alles in de hand, maar het is een beetje slordig als 'ie' op het eerste beste adres meteen verdrinkt.

Het doel

Het belangrijkste is dat het uiltje zich uiteindelijk weet te redden. Mocht hij of zij in de buurt van de uitzetlocatie blijven hangen is dat leuk, maar het heeft niet de prioriteit. De kans van slagen, dus een geschikt biotoop, moet wel aanwezig zijn. Om het te verantwoorden, en ook omdat we graag willen weten of het uitzetten van uilen op de langere termijn werkt, hebben we vogelringer Bert de Kort erbij betrokken. Het is meteen een soort van onderzoek, het hele verloop volgen is daarbij een leuke bijkomstigheid!

Uitzetbeleid

De verschillende vogelasiels hebben een eigen uitzetbeleid. Zo laat Zundert zijn uilen meteen los in een geschikte omgeving. Wij, voor Someren werken als volgt. De steenuil wordt een aantal dagen in een kast geplaatst, met kippengaas voor het balkon en het invlieggat. De steenuil kan zo vertrouwd raken met zijn omgeving. In het asiel krijgen de uilen eendagskuikens. De eerste paar dagen op de uitzetlocatie krijgen ze om de dag één eendagskuiken, wormen of zelfgevangen muizen. We proberen zelf zoveel mogelijk natuurlijke prooien aan te bieden. Na een paar dagen halen we het gaas weg, en zijn de uilen vrij om te gaan. De eerste periode na vrijlating leggen we dan nog prooien in de kast of de omgeving, omdat het niet duidelijk is, in hoeverre de uilen al zelf hun prooien kunnen bejagen. Maar daarna moeten ze het echt zelf kunnen.

De terugmeldingen

Na vrijlating leken alle uilen in de eerste instantie te zijn verdwenen. Daarna lieten bijna alle uilen zich één of meerdere keren zien op de uitzetlocatie. In Moergestel zat twee maanden later dagelijks een steenuil op het dak van de uitzetlocatie. Weer een maand later werd er een tweede steenuil gesignaleerd op hetzelfde adres. De ene uil zat onder de golfplaten van het dak, en de andere in de kast. Tijdens het schoonmaken daarvan kwamen we één uiltje tegen, en konden we aan de hand van het ringnummer vaststellen, dat het ook om dezelfde uitzetuil ging. Het leerde wel dat die uil het overleven in de natuur prima voor elkaar heeft gekregen. Tijdens de bruidperiode kregen we meldingen van de erfbewoners, dat de uiltjes samen de kast in vlogen. Het was nog even spannend, omdat de erfbewoners tijdens die periode, een dood steenuiltje in de wei vonden. De borst opengereten, maar de vleugels en kop waren nog intact. (geslagen door een havik of een sperwer) Aangezien er ook één pootje was verdwenen, konden we niet vaststellen of daar een ring om had gezeten. Ondanks deze vondst bleek in de kast nog steeds een koppeltje uilen te zitten. Uiteindelijk had het koppel drie kuikens, en twee niet uitgekomen eieren. Beter konden we het niet hebben, want we hadden gezien de snelle paarvorming daar natuurlijk het hele jaar door naar uitgekeken. Het ouderpaar was tijdens de broedcontrole niet thuis, het ringnummer konden we op dat moment niet nog eens vaststellen. Het broedpaartje was zeer alert, en als je in de buurt kwam in de periode dat de jongen het nest verlieten, dan werd er flink gealarmeerd volgens de erfbewoners. Het geringde uiltje is na de broedinspectie een tweede keer gesignaleerd.

Jonge steenuil klaar om in de kast gezet te worden.

De steenuil wordt een aantal dagen in een kast geplaatst, met kippengaas voor het balkon en het invlieggat. De steenuil kan zo vertrouwd raken met zijn omgeving.

De jonge kerkuil wordt bijgevoerd door Anita met eendagskuikens.

Om het te verantwoorden, en ook omdat we graag willen weten of het uitzetten van uilen op de langere termijn werkt, is vogelringer Bert de Kort erbij betrokken.

De drie uilenjongen zijn allen succesvol uitgevlogen. In zover wij weten hebben wij dus één succesvol broedgeval overgehouden aan de uitzetuilen. Mogelijk ook nog een tweede. Tijdens het inventariseren op geluid kregen we in de buurt van een uitzetlocatie een territorium- en een alarmroep terug. Voorheen zat hier niks. Maar daar deze uilen ook niet aanwezig waren, tijdens de broedcontrole, met één uilskuiken en één niet uitgekomen ei, kunnen we het niet hard maken dat het hier om een uitgezette uil ging.

Bos- en Kerkuilen

Naast onze favoriet hebben we inmiddels ook nog een aantal bos- en kerkuilen uit mogen zetten, in samenwerking met het asiel. De eerste kerkuil die we uitgezet hebben, kwamen we in het de winterperiode weer tegen, met ring, op de uitzetlocatie. Daarbij had hij inmiddels een partner gevonden. Beide uilen zijn daar wel weer verdwenen. Maar ook deze uil had bewezen zich na vrijlating prima te kunnen redden.

Langere termijn

Op lange termijn hopen wij dat er op een gegeven moment meer duidelijkheid komt. Krijgen we meer terugmeldingen, worden de meeste uilen bijvoorbeeld dood gevonden, of komen we ze op termijn in één van de kasten tegen, of komen we ze tegen in een ander gebied? Dat laatste is natuurlijk ook prima. Al zouden de meeste uilen dood gevonden worden, kunnen we er dan een conclusie aan verbinden, want de overlevingskansen zijn het eerste jaar nooit zo hoog. Wij vinden dit in elk geval een goede reden om te ringen en willen het van alle betrokkene dus heel graag weten als er een terugmelding komt.

Reacties na vrijlating

- Elke avond zitten er twee steenuiltjes boven op de stal. Een hiervan zit eerst op zijn nestkast en vliegt dan naar de nok van het dak. De andere woont in de stal. Ik wilde het je graag even laten weten,!!!! *Groetjes, Jeanne*
- Er vlogen vanavond twee uiltjes uit de nestkast die je bij ons geplaatst hebt! Is dat even leuk. Zou het dan toch een koppeltje gaan vormen of misschien al zijn.... Ik probeer het te blijven volgen en hou je uiteraard op de hoogte. *Groetjes, Jeanne*
- We denken dat de vogel is gevlogen, we hebben hem s'morgens eenmaal op de schoorsteen zien zitten. Daarna geen teken van leven meer. Er zit hier ook een buizerd. We denken dat die 'onze' uil heeft verjaagd. *John*
- Dag Anita, nog geen dag nadat ik je mailde dat "mijn" uil niet meer gezien was belde mevr. Smits op dat ze een uiltje op het dak van de stal zag zitten, helaas niet lang genoeg om een ring te zien maar toch leuk. *J@n*
- We zijn voor het eerst weer wezen inventariseren. Het was het meteen raak. Een territoriumroep en een alarmroep. De territoriumroep leek ongeveer uit de richting te komen van waar we een steenuil uitgezet hebben. Maar waar sindsdien niets meer van is vernomen. Ook een alarmroep iets dichterbij. Met bewoners gesproken en zij horen hem elke avond. Toch onduidelijk waar ze zich precies schuilhouden. *Anita*
- Ik heb Laura nog gesproken en deze vond het ook helemaal geweldig. Maar m.n. ook de kinderen waren laaiend enthousiast. Vooral de betrokkenheid van iedereen, helemaal perfect. Nu maar afwachten, bedankt en we houden jullie op de hoogte. *Groeten Ad*
- Je bent bang voor vermagering van het uiltje, maar dat gaat niet zo snel, je kunt proberen de muis open te snijden en de kop van het kuiken erin te steken. Of de kop van de muis afsnijden en in het kuiken steken. Het lijkt wat luguber maar het is te proberen. Misschien moet hij eerst de muis proeven. Hou de kast dan gewoon wat langer gesloten voor vrijlating. *Groetjes Bert*
- Een goed bericht; vanavond bij het neerleggen van het kuiken zat het uiltje in de buitenkast en schoot meteen de binnenkast in. Het uiltje is dus hier gebleven en zo te zien eet hij zijn prooi steeds op. *Groetjes, Thea*
- We hadden de steenuil al 2 avonden gehoord, en vanmorgen was hij ook weer luid en duidelijk te horen. Arnoud heeft hem echter ook gezien. Hij zat in de lindeboom waar we eerst de kast op wilde hangen. Of het de uitgezette steenuil is, is natuurlijk de vraag, maar goed gehoord en gezien..wij zijn blij.....
Groetjes Laura

Om verdrinking van jonge steenuilen in waterbakken(kuipen) tegen te gaan kan dit plankje een tijdelijke oplossing bieden. In tegenstelling tot de gladde wanden van de waterbakken kan het uiltje op het plankje klimmen om vervolgens wat te drogen en daarna weg te vliegen.

Omdat je niet alle uilen in je eigen werkgebied uit kunt zetten zochten we een samenwerking met andere werkgroepen. Hier zijn Christien Hermsen en Jan van Rijsewijk bezig een uiltje uit de vervoerkoffer te halen.

steliëvoor?

Hoe lang ben je al lid van de vogelwerkgroep?

Al vanaf het begin, in 1974.

Wat was de rede om er bij te gaan?

We hebben de vogelwerkgroep toen met een man of zes zeven opgericht, enerzijds vanwege een gedeelde interesse, anderzijds omdat we meenden dat het vogel- en natuurbelang het verdiende om ook op lokaal en regionaal niveau gehoord te worden.

Wat houdt je bij de werkgroep?

De contacten onderling, en nog steeds het gevoel dat een actieve vogelwerkgroep er invloed kan hebben op lokaal en regionaal niveau.

Heb je een taak binnen de werkgroep?

Niet meer; was ooit secretaris.

Wat vind je van de maandvergaderingen?

Meestal heel interessant, de meeste lezingen zijn echt de moeite waard en houden je geïnformeerd.

Zou je dingen anders willen zien en zo ja welke?

Natuurlijk zou ik een iets grotere toevloed van jonge leden wel toejuichen. Er wordt in toenemende mate gevogeld, ook in onze regio, maar het concept van een vogelwerkgroep, zoals wij die al jaren draaiende houden, lijkt bij een jongere generatie niet echt aan te spreken. Ik zou overigens niet goed weten wat je moet veranderen om jonge leden wel aan te spreken.

Wat vind je van de Peregrijn?

Uitstekend.

Ben je veel in het veld?

Best wel, maar altijd nog te weinig

Naam:

Loek Hilgers

Leeftijd:

60

Woonachtig:

Goirle

Beroep:

Geograaf/Adviseur

Kinderen:

**2 kinderen en
inmiddels 3
kleinkinderen**

Welk gebied bezoek je het meest?

Tegenwoordig de Rechte Heide en het Riels Laag. Maar ook wandel ik vaak rondom Goor en Flaes en op de Neterselse en Mispelendse Heide. En ook de Kampina blijft trekken.

Hoe zie je de natuur in Nederland over 20 jaar?

Wie zal het zeggen? Natuur, landschap en biodiversiteit lijken nog steeds zwak verankerd te zijn in het beleid. Laten we hopen dat Natura 2000 en de EHS en een goed subsidiestelsel voor natuurbeheer ook over 20 jaar nog overeind staan, los van alle verschillende kabinetten die we in die periode nog over ons heen zullen krijgen.

Wat is je favoriete vogel?

Dat zijn er nogal wat. Vroeger was ik helemaal weg van de Fluiters en de Ortolaan, zolang als die hier nog voorkwam. Tegenwoordig mag je me wakker maken voor de Nachtzwaluw, maar ja, ook Goudvink of Kruisbek, of bijvoorbeeld een Staartmeesje, het blijft allemaal even boeiend; 't is moeilijk kiezen. En ik blijf het Korhoen verschrikkelijk missen.

Welk seizoen is voor jou belangrijk?

Het voorjaar met het ieder jaar weer losbarstende vroege vogelconcert wint het net van de trektijd.

Wat voor werk doe je?

Ik run een klein adviesbureau op het gebied van landschapsecologie en plattelandsontwikkeling.

Hoe besteed je jouw vakantie?

We zoeken altijd een rustige en liefst vogel- en plantenrijke streek, waar we lekker kunnen wandelen, maar waar we ook eens een museum kunnen bezoeken. Dit jaar waren we in Jutland, Denemarken: een aanrader, met soorten die variëerden van Drieteenmeeuw aan de Noordzeekust (Bulbjerg), tot Grauwe gors en Paapje in het binnenland (o.a. Himmerlandske Heder) en tot Kraanvogel en Zwarte Ooievaar aan de Oostzeekust (Lille Vildmoos).

Wat doe je in je vrije tijd nog meer?

Met de Stichting Korensla zet ik me in voor het z.g. *in situ-behoud* van landrassen van graangewassen; een nogal veronachtzaamd aspect van de (agro-)biodiversiteit. Daarnaast ben ik voorzitter van de Stamboekvereniging voor het Kempische Heideschaap.

Heb je nog meer hobby's?

Druk zat, geen tijd voor punniken of figuurzagen.

Wat is je favoriete boek of tijdschrift?

Als het iets met vogels te maken moet hebben, dan is Tim Birkhead: De wijsheid van vogels, met als ondertitel: Een geïllustreerde geschiedenis van de ornithologie, een geheide aanrader. Een boeiend boek, en ook nog eens schitterend uitgegeven.

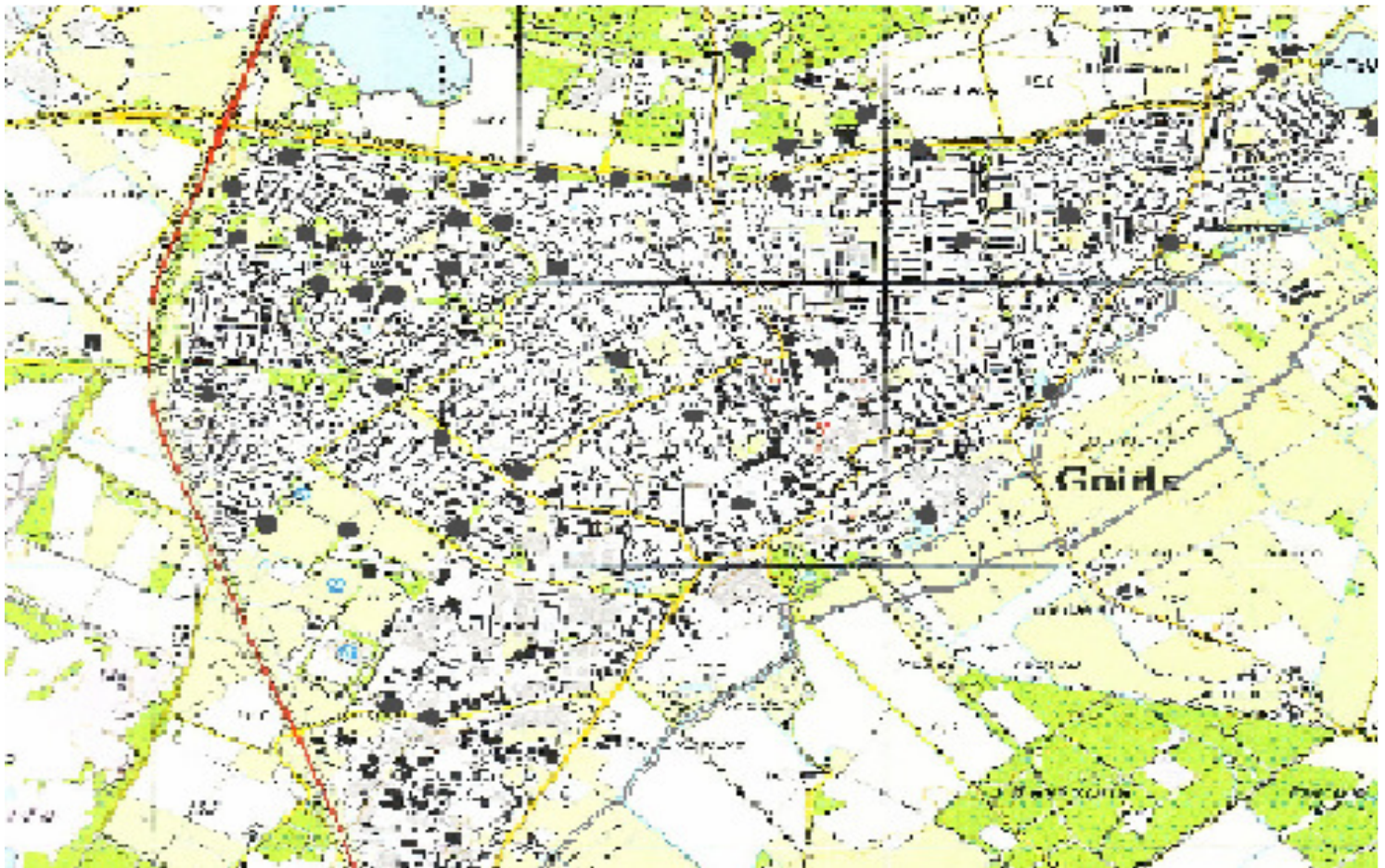
Wat is je favoriete vervoersmiddel?

Fiets (een beetje een politiek correct antwoord, want in de praktijk zit ik te vaak in de auto), maar eigenlijk loop ik het liefst.

eksternesten tellinggoirle2010

Victor Retel Helmrich

Toen in de ledenvergadering van februari dit jaar werd gemeld dat de geplande telling van kraaien niet te organiseren was, heb ik voorgesteld om in plaats hiervan ons te concentreren op de Ekster (*Pica pica*) als kraaiachtige soort. Het is namelijk geen moeite om de nesten van deze soort in het vroege voorjaar op te sporen en op een kaartje aan te tekenen. Het bestuur heeft dit voorstel omarmd en een aantal leden hebben zich bereid verklaard om aan deze telling mee te doen. Voor de gemeente Goirle hebben ondergetekende en Roos Backx de nesten geteld.

De zwarte stippen (een beetje moeilijk te zien) zijn de eksternesten.

De telling

De telling bestaat uit niet veel meer dan een aantal rondjes fietsen door het dorp om nog vóór het blad aan de bomen verschijnt de eksternesten te vinden. Omdat de winter dit jaar lang aanhield hebben tamelijk lang door kunnen gaan. De bomen raakten pas half april of zelfs later goed in het blad.

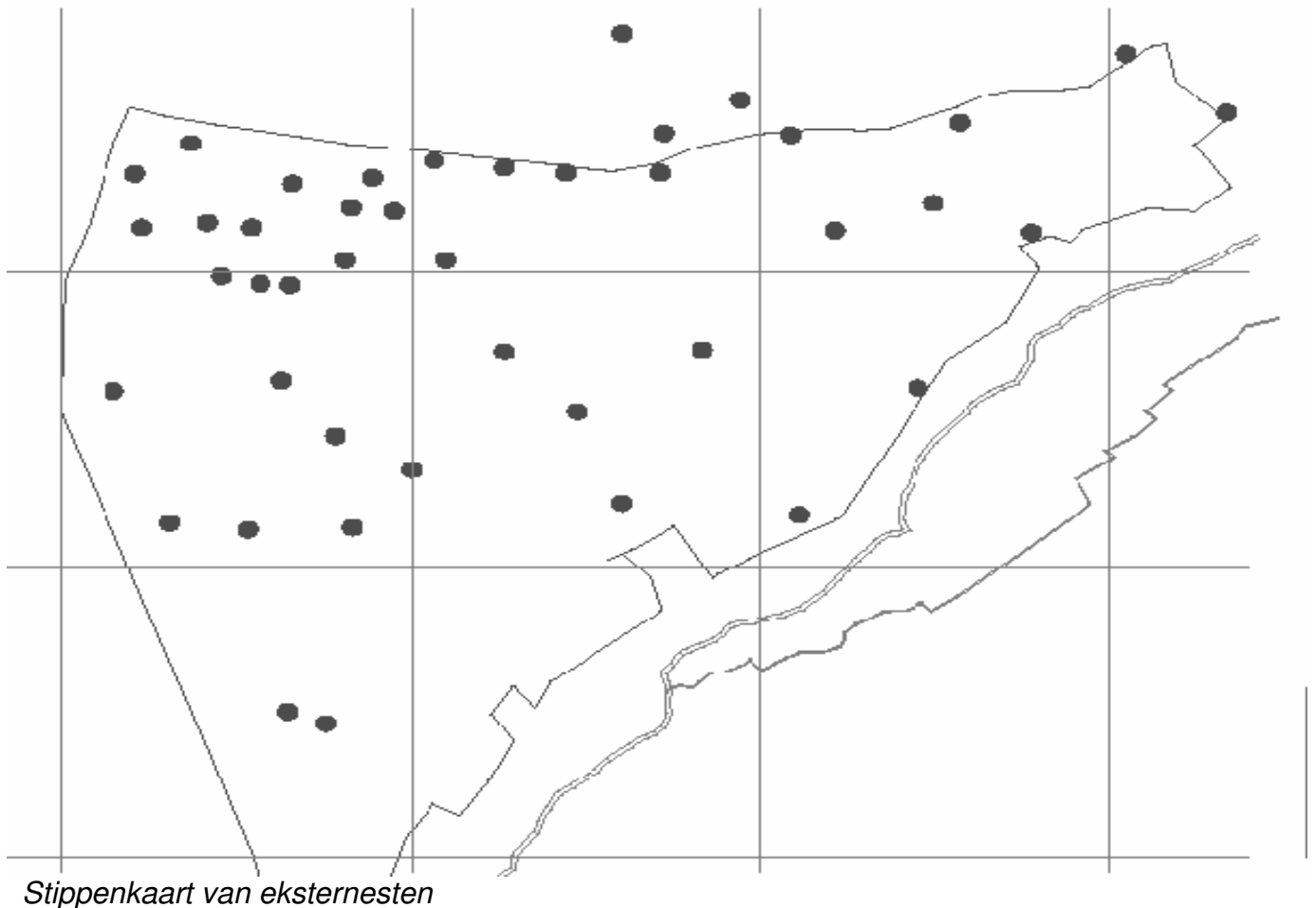
Resultaat in Goirle

We spraken af alleen de binnen de bebouwde kom te tellen. Ik heb geprobeerd het hele dorp v.w.b. de nesten in kaart te brengen. Roos richtte zich specifiek op de wijk de Hellen. Hoewel de nesten goed te vinden waren durf ik niet te zeggen dat werkelijk alle nesten gevonden zijn. Een van de redenen hiervoor is dat ik niet weet welk percentage van de ingetekende nesten

toch oude nesten betroffen of speel-/slaapnesten. Hiervoor zal nog eens intensiever (o.a. langer bij een nest stilstaan) gekeken moeten worden. De kaartjes laten wel zien dat er een zeker patroon te herkennen is in de verspreiding in de kom van Goirle. Zo is opvallend dat de hoogste dichtheid (10nesten/km²) in het noordwesten van het dorp gehaald wordt. Ook is opvallend dat de dichtheid dan geleidelijk afloopt naar het zuidoosten. Dus afname richting Leijdal. Wat ook opvalt is dat de meeste nesten zich aan de randen van bebouwing en open terreinen bevinden. Waarschijnlijk is de combinatie van hoge bomen en open gras- en/of bouwland bepalend voor de vestiging van deze soort. De noordwestkant van Goirle bestaat uit de wijk De Hellen die gekenmerkt wordt door heel veel bomen in de wijk en een aantal wijkontsluitingswegen met lanen.

Vervolg

Zowel de telling als de snelle analyse van deze inventarisatie geven aanleiding het komende jaar opnieuw de nesten in kaart te brengen en hierbij ook de hoogte en boomsoort te noteren. Wie zich hierbij wil aansluiten kan dit aan mij kenbaar maken. We kunnen dan met een groter groepje aan de slag en volgend jaar een breder opgezet onderzoekje presenteren.

Natuur en economie?

In de periode dat Gerrit Braks minister van Landbouw was (zo rond 1985) is het natuurbeleid weg gehaald bij het departement van OC&W en onder het ministerie van Landbouw geplaatst. Een actie die vele natuurbeschermers maar moeilijk konden verteren. Met het nieuwe kabinet is het natuurbeleid opnieuw verdeeld. Het nationale beleid zit nu onder het nieuwe ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en een deel van het beleid wordt gedecentraliseerd naar de provincie. Het natuurbeleid zit nu dus bij economie en het overige is naar de provincies. Is dit erg?

Als je afgaat op de commotie die nu vanuit de Natuurbescherming in krant en tijdschriften leest, zou je denken van wel. Er zijn ineens grote advertenties in de kranten, petitie via de mail en er komen commentaren van meerdere Provinciale Staten onze kant op.

Wat me opvalt, is dat zowel in de tijd van Braks, als nu, de natuurbescherming in het verweer komt als de pap gestort is. Dit geldt overigens ook voor de provincies die dikke krokodillentranen huilen nu het rijk de geldkraan dicht draait. Waarom zijn er geen soortgelijke acties gevoerd tijdens de formatie, vraag ik me dan af, er was tijd genoeg voor.

Maar goed, de vraag blijft of het nu erg is dat het natuurbeleid onder Economische Zaken zit. Ik denk het niet, maar het kan nog meerdere kanten uit.

Positief is dat de beleidsambtenaren die altijd al met een economische bril naar ontwikkelingen kijken nu ook oog hebben voor de economische kanten van de natuur. Ik heb altijd al gevonden dat deze sterk onder belicht is. De waarde van

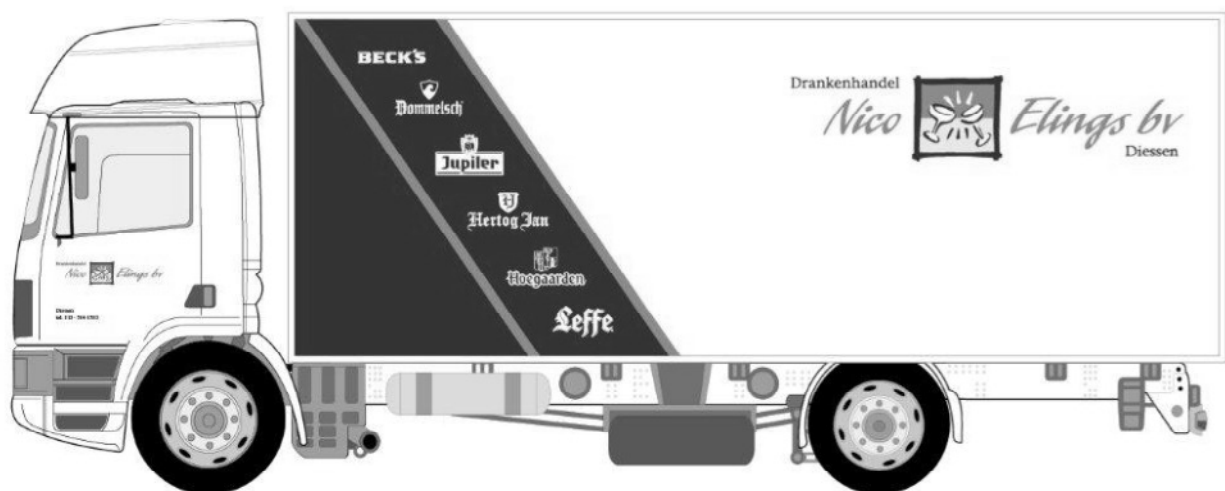
natuur is niet eenvoudig in geld uit te drukken, maar dat is nog iets anders dan het stelselmatig in de hoek te drukken van 'liefde geld – oud papier', of in de hoek van het noodzakelijk kwaad. Nu het bij Economische zaken zit kan dit wel eens anders worden. Ik hoop het wel.

De ander kant is de verdeeldheid. Een belangrijk deel van natuurontwikkeling, daar waar het gaat om de verbindingzones in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), wordt bij de provincies gelegd. Als ze er geld voor over hebben komt het wel goed. Besteden ze het geld liever aan andere zaken dan komt het niet goed. Een deel van het nationaal natuurbeleid wordt dus overgelaten aan de willekeur van twaalf provincies. Hoe dit uit pakt is de vraag. De eerste reactie van de provincie Flevoland is positief, maar daar had het rijk al 90% van de investeringen gedaan en staat het belang van de ontwikkeling van de grote stad Almere mede op spel. Dan wil je wel.

Als iedereen de buikriem wat moet aanhalen.... Is een vaak gehoord argument. Ik ben het daar niet mee eens. Het gaat bij natuur om primaire levensbehoefte van de mens en er zijn nog zoveel andere posten waar geld te verdienen is, zoals het tegengaan van de enorme verspilling van levensmiddelen (meer dan 65% van de spullen die in de schappen van supermarkten liggen wordt vernietigd). Laten we daar eerst maar eens wat aan doen en de middelen voor natuur niet verminderen maar vermeerderen, zeker zolang het aantal soorten in Nederland nog in dramatische staat verkeert. We gaan roerige tijden tegemoet.

applaus VOOR ONZE ADVERTEERDERS

advertentie

advertentie

Buro Vermeer
administratie ~ & belastingadviesburo

Maatschap Buro Vermeer
Beconnummer 272206

***“Als persoonlijk contact
de doorslag geeft”***

Joannes Lenartzstraat 25
5061 HP Oisterwijk
Postbus 282
5060 AG Oisterwijk

Telefoon 013 – 52 99 310
Telefax 013 – 52 16 827
E-mail: info@burovermeeroisterwijk.nl

advertentie

*Veelzijdig bureau waar alles draait om
ontwikkeling en verandering
van (mensen in) organisaties*

*Organisatieadvies, consulting en interim
management in:*

*kinderopvang, peuterspeelzalen en
samenwerkingsverbanden met basisonderwijs.*

*Wilt u een vrijblijvend gesprek? Neem dan
contact met ons op:*

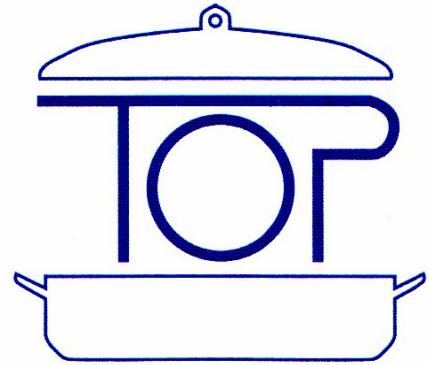
SOAB

Tel: 013-5286132 / 06-53313947

Email info@schmitz-oab.nl

Website: www.schmitz-oab.nl

advertentie

CATERING

TOP Catering

Monique van Eindhoven

Trouwlaan 88, 5021WL Tilburg

tel: 013-5811255

mob: 06-51800619

www.topcatering.nl

info@topcatering.nl

advertentie

speuren

beleven

educatie

verwonderen

uitdaging

spanning

ontdekken

het
leukste
natuur
museum
staat in
Tilburg

Natuurmuseum Brabant

Spoorlaan 434

5038 CH Tilburg

t: 013- 535 39 35

www.natuurmuseumbrabant.nl

partyrestaurant

De Nieuwe Hoef

Welkom
en geniet
van de
rust en
de ruimte

Midden op een van de mooiste landgoederen van de stichting Het Noord-Brabants landschap, tussen Goirle en Poppel, ligt aan het eind van een door prachtige beuken omzoomde oprijlaan, party restaurant De Nieuwe Hoef.

SWAROVSKI

Al vele jaren zijn wij het adres voor **Swarovski** verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste **Swarovski** produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moelzaam te benaderen object 40,..50,..60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van **Swarovski** omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

